

ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

สอบครั้งที่ ๒๗ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๘

-----

๑. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. คัพพีเซนโร ชื่อว่าอาชยาต ฯ (๒๕๖๗/๒)
- ข. ในอาชยาตนั้น ท่านแบ่งบทเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ (๒๕๖๗/๒)
- ค. ในอาชยาต แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ (๒๕๖๖/๒)
๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. วิภัติหิมวตอัชชัตตนิ บอกกาลอะไร ฯ แปลว่าอย่างไร ฯ (๒๕๖๖)
- ข. กิริยาคัพพีโต ชื่อเหตุกัมมจาก ฯ และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ฯ (๒๕๖๖)
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. ธาตุเหล่าใด เรียกว่าสกัมมธาตุและอัมมธาตุ ฯ (๒๕๖๗)
- ข. กิริยาคัพพีโต ชื่อเหตุกัตตุจาก ฯ และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ฯ (๒๕๖๗)
๔. กิริยาภิတ်ก กิริยาภิတ်ก คือ ภินโน, ปมชช แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย
- ก. ปาร์ คจุนติ สีเลนาติ ปารคฺฐ ฯ
- ข. ครหิตพฺพนฺติ คารยหํ ฯ
- ค. วินนติ เตนาติ วินโย ฯ (๒๕๖๖)
๕. ต ปัจจัย ในกิริยาภิတ်ก เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี หุ และ หุ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็นอะไรได้บ้าง ฯ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบอย่างละ ๑ ตัว ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย
- ก. สุขน ภริยตีติ สุขโร ฯ
- ข. ธาเรตีติ ธาตา ฯ (๒๕๖๖/๒)
๖. กิริยาภิတ်ก คือ หนูโจ, อภิรมม แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย
- ก. กุชฺฌติ สีเลนาติ โกธโน ฯ
- ข. ปจฺมํ ภวติ เอตสฺมาติ ปภโว ฯ (๒๕๖๗)
๗. กิริยาภิတ်ก คือ วจนีย, ชินฺโน แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย
- ก. นิสุสาย นํ วสตีติ นิสุสโย ฯ
- ข. มณฺณติ เอตายาติ มติ ฯ
- ค. วทตีติ วตฺตา ฯ (๒๕๖๗/๒)

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒๗ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. **ตอบ** ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

- ก. ศัพท์กล่าวกริยา คือ ความทำ เป็นต้นว่า ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ชื่อว่า อาชยาต
ฯ
- ข. ในอาชยาตนั้นแบ่งบทเป็น ๒ คือ ปรัสสบท บทเพื่อผู้อื่น ๑ อััตตโนบท บทเพื่อตน ๑ ฯ
- ค. ในอาชยาตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ กาล คือ
กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะข้างหน้า	เรียกว่า ปัจจุบันกาล ๑
กาลที่ล่วงแล้ว	เรียกว่า อดีตกาล ๑
กาลที่ยังไม่มาถึง	เรียกว่า อนาคตกาล ๑ ฯ

๒. **ตอบ** ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

- ก. วิภัติหมวดอชัตตนี บอกอดีตกาลตั้งแต่วันนี้ ฯ แปลว่าแล้ว, ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า
ได้...แล้ว ฯ
- ข. กริยาศัพท์ใด กล่าวสิ่งที่ใช้ให้บุคคลทำ คือแสดงว่าเป็นกริยาของสิ่งนั้น กริยาศัพท์นั้น ชื่อ
เหตุกัมมวาจก ฯ มีอุทาหรณ์ว่า **สามิเกณ สุเทน โอทโน ปาจาปิยเต** ข้าวสุก อันนาย ใช้พ่อครัว
ให้หุงอยู่ ฯ

๓. **ตอบ** ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

- ก. ราชตุเหล่าใดเรียกหากรรม ราชตุเหล่านั้นเรียกว่า สกัมมราชตุ ราชตุมีกรรม ฯ
ราชตุเหล่าใดไม่ต้องเรียกหากรรม คือสิ่งอันบุคคลพึงทำ ราชตุเหล่านั้นเรียกว่า อกัมมราชตุ ราชตุไม่
มีกรรม ฯ
- ข. กริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกริยาของผู้ใช้ให้คนอื่นทำนั้น กริยาศัพท์
นั้น ชื่อว่าเหตุกัตตุวาจก ฯ มีอุทาหรณ์ว่า **สามิโก สุทํ โอทนํ ปาเจติ** นาย ยัง (หรือใช้) พ่อครัว
ให้หุงอยู่ ซึ่งข้าวสุก ฯ

๔. **ตอบ** **ภินโน** แปลว่า แดกแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **ภิท** ราชตุ ในความแดก, **ต** ปัจจัย, ราชตุมี **ท** เป็นที่สุดอยู่
หน้า แปลง **ต** เป็น **นฺ** แล้วลบที่สุดราชตุ ลง **สิ** ปฐมวิภัติติ ฯ

ปมชฺช แปลว่า ประมาทแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **ป** บทหน้า, **มท** ราชตุ ในความประมาท, **ตฺนาทิ**
ปัจจัย คือ **ตฺน ตฺวา ตฺวาน**, อุปสัคอยู่หน้า แปลงปัจจัยทั้ง ๓ เป็น **ย** ราชตุมี **ท** เป็น ที่สุดอยู่หน้า แปลง **ย**
กับที่สุดราชตุ เป็น **ชฺช** ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาดังนี้

- ก. **ปาร์ คจฺจติ สีเลนาติ ปารคฺ**
(ผู้ใด) ย่อมถึง ซึ่งฝั่ง โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้ถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ,
เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรทแห่งดัลลีละ, **ร** ปัจจัย ฯ

ข. **ครหิตพพุนฺติ คารยหํ**

(กรรมใด) อันหาพึงติเตียน เหตุนั้น (กรรมนั้น) ชื่อว่าอันหาพึงติเตียน,
เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ, **ณฺย** ปัจจัย ฯ

ค. **วิเนติ เตนาคี วินโย**

(บัณฑิต) ย่อมแนะนำ (ด้วยอุบาย) นั้น เหตุนั้น (อุบายนั้น) ชื่อว่าเป็นเครื่องแนะนำ
(ของบัณฑิต), เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ, **อ** ปัจจัย ฯ

๕. **ตอบ** **ต** ปัจจัย ในกิริยาภิกตํ เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี **ท** และ **ห** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ต** เป็นดังนี้
ธาตุมี **ท** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **นฺน** แล้วลบที่สุดธาตุ ตัวอย่าง **จนฺโน** อันหามุ่งแล้ว, **จท**
ธาตุ ในความปิด ฯ

ธาตุมี **ห** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **พฺห** แล้วลบที่สุดธาตุ ตัวอย่าง **รพฺโห** งอกแล้ว, **รห** ธาตุ
ในความงอก ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาดังนี้

ก. **สุเขน ภริยตีติ สุภโร**

(ผู้ใด) อันหาเลี้ยงได้ โดยง่าย เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าอันหาเลี้ยงได้โดยง่าย,
เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ, **ข** ปัจจัย ฯ

ข. **ธาวเรตีติ ธาตา**

(ผู้ใด) ย่อมทรงไว้ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้ทรงไว้,
เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ, **ต** ปัจจัย ฯ

๖. **ตอบ** **หฺญโจ** แปลว่า ร่าเริงแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **หสฺ** ธาตุ ในความหัวเราะ, **ต** ปัจจัย, ธาตุมี **ส** เป็นที่สุด
อยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **ญฺฐ** แล้วลบที่สุดธาตุ ฯ

อภิมฺม แปลว่า ยินดียิ่งแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **อภิ** บทหน้า, **รม** ธาตุ ในความยินดี, **ตฺนาทิ**
ปัจจัย คือ **ตฺน ตฺวา ตฺวาน** มีอุปสัคอยู่หน้าแปลงปัจจัยทั้ง ๓ เป็น **ย**, ธาตุมี **ม** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ย**
กับที่สุดธาตุ เป็น **มฺม** ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาดังนี้

ก. **กฺขุณฺณติ สีเลนาคี โภโรโน**

(ผู้ใด) ย่อมโกรธ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้โกรธโดยปกติ,
เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัลลิสละ, **ย** ปัจจัย ฯ

ข. **ปฺลฺลํ ภวติ เอตสฺมาติ ปภโว**

(แม่น้ำ) ย่อมเกิดก่อน (แต่ประเทศ) นั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่าเป็นแดนเกิดก่อน
(แห่งแม่น้ำ), เป็นกัตตุรูป อปาทานสาธนะ, **อ** ปัจจัย ฯ

๗. **ตอบ** **จณฺเีย** แปลว่า (อันหา) พึงกล่าว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **วจ** ธาตุ ในความกล่าว, **อนฺเีย** ปัจจัย, ลง **สิ** ปฐม
มาวิภัตติ สำเร็จรูปเป็น **วจณฺเีย** ฯ

ชิณฺโณ แปลว่า แก่แล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **ชิร** ธาตุ ในความคร่ำคร่า, **ต** ปัจจัย ธาตุมี **ร** เป็นที่สุด
อยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **ณฺณ** แล้วลบที่สุดธาตุ ลง **สิ** ปฐมมาวิภัตติ สำเร็จรูปเป็น **ชิณฺโณ** ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาดังนี้

- ก. **นิสฺสาย นํ วสตีติ นิสฺสโย**
(คิษยฺ) อาคัยซึ่งอาจารย์นั้นอยู่ เหตุนั้น (อาจารย์นั้น) ชื่อว่าเป็นที่อาคัยอยู่ (ของคิษยฺ),
เป็นกัตตุรูป กัมมสาธนะ, **อ** ปัจจัย ฯ
- ข. **มณฺญติ เอตายาติ มติ**
(ชน) ย่อมรู้ ด้วยปัญญานั้น เหตุนั้น (ปัญญานั้น) ชื่อว่าเป็นเหตุรู้ (แห่งชน),
เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ, **ติ** ปัจจัย ฯ
- ค. **วทตีติ วตฺตา**
(ผู้ใด) ย่อมกล่าว เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้กล่าว, เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ, **ตุ** ปัจจัย ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ข้อแนะนำการตอบปัญหา

ในการเฉลยปัญหาไวยากรณ์นี้ ผู้เฉลยเลือกใช้รูปแบบ “การตอบแบบทวนคำถาม” กล่าวคือ การนำข้อความในคำถามมาเรียบเรียงเป็นประโยคคำตอบที่สมบูรณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนคุ้นเคยกับการเขียนตอบที่ชัดเจน สุกภาพ และลดความผิดพลาดในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในการสอบวัดผลธรรม-บาลี สนามหลวง โดยมีหลักการง่าย ๆ คือ “ถามอย่างไร ตอบอย่างนั้น” และเมื่อถาม “จง...” ให้ตอบ “ได้...”

ทั้งนี้ ไม่ควรใช้รูปแบบการตอบแบบเจาะจง (ตอบสั้น) เพราะจะทำให้คำตอบดูห้วน ไม่สุภาพ และสื่อความหมายไม่ชัดเจนที่กำลังตอบในประเด็นใด ซึ่งอาจสร้างความลำบากให้แก่กรรมการในการพิจารณาคะแนนได้